

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1940 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om provisorisk pensionsförstärkning åt pensionerade befattningshavare i statens tjänst m. m.

I två till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade lika lydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 5 av herr *Ström, Fredrik*, jämte fem av kammarens övriga ledamöter, och den andra inom andra kammaren under nr 185 av herr *Dahlbäck* jämte fem av kammarens övriga ledamöter och med instämmande i motionens syfte av tre andra ledamöter, har hemställts,

1:o) att riksdagen måtte besluta, att, i avbidan på ikraftträdande av en allmän, definitiv reglering av pensionerna för statstjänstemän, skall, räknat från och med den 1 juli 1940 tills vidare, till civila och militära pensionsstagare utgå provisorisk pensionsförstärkning med 180 kronor per år och pensionär;

eller därest detta icke skulle befinnas genomförbart, ett provisoriskt pensionstillägg enligt följande grunder, nämligen med 150 kronor till pensionär boende inom ortsgrupp I, 180 kronor till pensionär boende inom ortsgrupp II och 210 kronor till pensionär boende inom ortsgrupp III, allt enligt den för folkpensioneringen gällande ortsgrupperingen;

2:o) att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att i samband med pågående utredning angående revision av pensionslagstiftningen upptages till övervägande spörsmålet, om och i vad mån en sådan anordning kan och bör genomföras, att pensionsregleringar framdeles vinna tillämpning beträffande samtliga redan beviljade pensioner.

Vidare har i en inom andra kammaren av herr *Brädefors* jämte fyra av kammarens övriga ledamöter under nr 46 väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion hemställts, »att riksdagen måtte besluta, i avvaktan på en mera allmän och definitiv reglering av nu gällande bestämmelser rörande pensionering av tjänstemän och arbetare i statens tjänst, däri inbegripet jämväl med pension redan avgångna sådana, tilldela samtliga pensionerade statstjänstemän och arbetare i statens tjänst ett provisoriskt pensionstillägg att, räknat från och med den 1 januari 1940 och intill dess nya bestämmelser rörande ifrågavarande pensionsärende kunna bli beslutade och träda i kraft, utgå med 180 kronor till pensionär boende inom ortsgrupp I, 240 kronor till pensionär boende inom

ortsgrupp II och 300 kronor till pensionär boende inom ortsgrupp III; allt enligt den för folkpensioneringen gällande ortsgrupperingen».

Beträffande motiveringen för de sålunda gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna.

Till utskottet har från *Pensionerade Statstjänstemäns Riksförbund* inkommit en skrivelse, i vilken hemställs, att utskottet måtte tillstyrka bifall till det förslag, som innefattas i motionerna I: 5 och II: 185.

Utskottet. Såsom i motionerna erinras, har frågan om provisorisk pensionsförstärkning för de pensionerade statstjänstemännen i anledning av väckta motioner varit föremål för behandling vid såväl 1938 som 1939 års lagtima riksdagar. Till stöd för de nu föreliggande motionerna åberopas i huvudsak icke några nya omständigheter utöver dem som utgjort motivering för de tidigare framförda förslagen. I sitt i ämnet avgivna utlåtande (nr 61) uttalade 1938 års bankoutskott i princip sin anslutning till tanken att, i avvaktan på en definitiv lösning av pensionsfrågan, provisoriska åtgärder skulle vidtagas för förbättring av pensionärernas ställning, ehuru utskottet för sin del med hänsyn till de betydande kostnader, som den ifrågasatta pensionsförhöjningen skulle medföra, icke ansåg sig kunna utan förslag från Kungl. Maj:t tillstyrka riksdagen att fatta beslut i frågan. Utskottet hemställde emellertid om utredning och förslag från Kungl. Maj:t till 1939 års riksdag rörande provisorisk pensionsförstärkning åt samtliga pensionerade befattningshavare i statens tjänst. I anledning av bland annat den skrivelse, som riksdagen med bifall till utskottets hemställan avlät till Kungl. Maj:t, framlades för 1939 års riksdag en proposition (nr 296) med förslag till förbättring av vissa äldre tjänste- och familjepensioner; detta förslag var emellertid beträffande tjänstepensionerna av mycket begränsad omfattning och innebar endast en reglering för några smärre militära pensionstagargrupper, vilka i pensionshänseende befunno sig i särskilt ogynnsamt läge. I propositionen gjorde chefen för finansdepartementet vissa uttalanden beträffande den plan för arbetet på pensionsväsendets område, som lämpligen borde följas under den närmaste framtiden. Dessa uttalanden inneburo i huvudsak följande.

Åt särskilda i juni 1938 inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga, de s. k. 1938 års pensions-sakkunniga, hade uppdragits att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om revision av gällande lagstiftning om statstjänstemännens pensionsförhållanden. Denna utredning, som för- anletts av den allmänna löneregleringen, avsåge allenast en reglering av pensionsförmånerna för sådana befattningshavare, å vilka de från och med den 1 juli 1939 gällande nya avlöningsbestämmelserna bleve tillämpliga. Frågan om en höjning av pensionsnivån för dem, som vid löneregleringens ikraftträdande åtnjote tjänste- eller familjepension eller som framdeles komme att åtnjuta familjepension efter nuvarande tjänstepensionärer, skulle däremot

icke prövas av de sakkunniga. Hittills hade pensionsregleringar, som föranletts av lönerregleringar, icke ansetts böra givas retroaktiv verkan; detta hade framstått som så mycket naturligare som de utgående pensionsförmånerna avvägs under hänsynstagande till befattningshavarnas egna bidrag till pensioneringen. Frågan om en allmän höjning av pensionsnivån för nuvarande pensionärer krävde sålunda sitt särskilda övertvägande och kunde i varje fall icke upptagas till avgörande, förrän pensionsnivån blivit fastställd för de befattningshavare, som bleve underkastade de nya avlöningsbestämmelserna.

1939 års bankoutskott förklarade sig (utl. nr 62) dela den sålunda av departementschefen uttalade uppfattningen om pensionsfrågans fortsatta beredning. Enligt utskottets mening måste en generell höjning — även av provisorisk art — av pensionsnivån för nuvarande pensionärer verka föregripande på den pågående revisionen av gällande pensionsbestämmelser. I anslutning härtill anförde utskottet, att förutsättningar saknades för ett tillmötesgående av de önskemål, som blivit framförda i de vid 1939 års riksdag väckta motionerna om provisorisk pensionsförstärkning för pensionärerna, att tillämpas senast från och med den 1 juli 1939.

Vid den förnyade prövning av frågan om beredande av en förbättring av pensionärernas ställning, som utskottet företagit på grund av de nu väckta motionerna, har utskottet icke funnit anledning frånträda sin i följande intagna ståndpunkt. Något förslag beträffande den framtida pensionsnivån har ännu icke framlagts och torde enligt vad utskottet inhämtat icke heller vara att förvänta till den nu församlade riksdagen. Sådillvida befinner sig alltså frågan i samma läge som förlidet år. Till de skäl, som förut anförts mot åtgärder i motionernas syfte, kommer, att nuvarande tidsläge manar till försiktighet i fråga om utgifter av den art och storleksordning varom här är fråga. Å andra sidan vill utskottet ingalunda förneka, att — särskilt för pensionärer med lägre pensioner — behov av en pensionsförbättring i många fall gör sig gällande samt att, därest levnadskostnaderna skulle fortsätta att stiga, olägenheterna av ett fortsatt undanskjutande av pensionsfrågans lösning komma att framträda allt starkare. I detta sammanhang bör jämväl beaktas, att, sedan i början av 1920-talet dyrortsgraderade löner införts för statsförvaltningen i allmänhet och pensionerna därvid fastställts i förhållande till lönerna på billigaste ort, den tidigare gällande relationen mellan pension och lön förskjutits till nackdel för pensionärerna på dyrare orter. Utskottet vill uttala den förhoppningen, att, därest förslag i fråga om definitiv reglering av pensionsförmånerna för blivande pensionärer skulle framläggas för 1941 års riksdag, förslag om möjligt då även kunde föreligga beträffande pensionsförmånerna för sådana f. d. befattningshavare, som vid tiden för de nya pensionsbestämmelsernas ikraftträdande redan avgått med pension.

Med hänsyn till vad utskottet sålunda anförat finner utskottet sig böra

avstyrka bifall till de i förevarande motioner framställda yrkandena om att, i avbidan på en definitiv reglering av pensionerna, viss provisorisk pensionsförstärkning skulle utgå till civila och militära pensionstagare m. fl.

I de likalydande motionerna I: 5 och II: 185 har vidare yrkats, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att i samband med pågående pensionsutredning måtte upptagas till övervägande spörsmålet om och i vad mån en sådan anordning kan och bör genomföras, att pensionsregleringar framdeles vinna tillämpning jämväl beträffande redan beviljade pensioner. Av vad ovan framhållits torde framgå, att detta yrkande icke låter sig förena med den principiella ståndpunkt, utskottet ansett sig böra intaga till frågan om det lämpligaste sättet för bedrivande av arbetet med pågående revision av pensionslagstiftningen. Med hänsyn härtill och då utskottet i nuvarande läge icke vill uttala sig i frågan, hur andra framtida pensionsregleringar än den nu närmast förestående böra ordnas, finner utskottet sig icke kunna tillstyrka någon riksdagsskrivelse i ämnet.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner I: 5 och II: 185, likalydande, samt II: 46 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 april 1940.

På bankoutsrottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Holmström*, *Nilsson* i Mölndal, *Sundvik*, *Lindbärg*, *Bodin* i Visby, *Andersson* i Jägers och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Holmgren*, *Lovén**, *Paulsen*, *Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman*, *Gustavson* i Västerås, *Osberg* och *Svedman*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1:o) av herrar *Holmström* och *Holmgren*, vilka ansett, att utskottet i anledning av yrkandet under punkten 2 i motionerna I: 5 och II: 185 bort hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att 1938 års pensionsakkunniga måtte erhålla i uppdrag att utreda frågan om höjning av redan

beviljade pensioner samt att förslag i ämnet om möjligt måtte föreläggas riksdagen samtidigt med det förslag till pensionsreglering för blivande pensionärer, som de sakkunniga hava att avgiva; samt

2:o) av herr *Lovén*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville till 1941 års riksdag inkomma med förslag till pensionsförhöjning för sådana f. d. befattningshavare i statens tjänst, vilka uppbära årlig pension till belopp av förslagsvis högst 3 000 kronor.
